

ارزیابی کیفی نقش فضاهای سبز شهری و اثرات زیست محیطی و اقلیمی آن در شهر تبریز

علی پناهی¹، جلال بهزادی² و کریم امینی نیا³

1-دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، تبریز، ایران

2-دانشگاه آزاد اسلامی، واحد لاهیجان، استادیار گروه کشاورزی، لاهیجان، ایران

3-دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اهر، استادیار گروه جغرافیا، اهر، ایران

چکیده

اهمیت فضاهای سبز در محیط شهری تا آن حد است که به عنوان یکی از شاخصهای توسعه یافتگی جوامع مطرح بوده و در عین حال معیاری برای ارتقای کیفیت فضای زندگی محسوب می شوند. از این رو توزیع و پراکنش متعادل آن در سطح شهر اهمیتی بسیار دارد. در بین عوامل محیطی و کنترل کننده زندگی انسان فضای سبز و پوشش گیاهی حائز اهمیت است و متأسفانه سرانه آن با میزان رشد جمعیت همخوانی ندارد و روند افزایش جمعیت در شهر تبریز با رشد فضای سبز هماهنگی ندارد و بسیار کمتر از استاندارد بین المللی سرانه فضا می باشد. انجام مطالعات پژوهشی بهترین راهکار جهت بررسی و تحلیل هر یک از این نوع مسائل و مشکلات بوده که نهایتاً به ارائه راه حل‌هایی جهت کاهش و رفع این معضلات خواهد انجامید. به همین جهت شهر تبریز به عنوان مطالعه موردی انتخاب گردیده که در پژوهش حاضر با رویکرد قیاسی، توصیفی-تحلیلی تلاش شده است که ضمن ارزیابی وضعیت موجود توزیع و پراکندگی، به اثرات اقلیمی و زیست محیطی آن پرداخته شده تا بهترین راهکارهای لازم جهت کاهش و رفع آن ارائه گردد.

واژگان کلیدی: فضای سبز، عناصر اقلیمی، محیط زیست، تبریز

مقدمه

باتوسعه شهرنشینی و متعاقب آن ماشینی شدن زندگی، بشر روز به روز از طبیعت فاصله گرفته و آلودگیهای مختلف ناشی از این نوع زندگی عوارض مختلفی را به همراه خود به ارمغان می آورد که از جمله مهمترین آنها انواع بیماریهای تنفسی و روحی و روانی است. شاید تا سه دهه اخیر کمبود فضای سبز زیاد محسوس نبود ولی کم کم با از بین رفتن باغات در محدوده داخلی و خارجی شهر و افزایش عواقب منفی ناشی از آن سازمان دهی فعالیتهای فضای سبز شهری امری اجتناب ناپذیر می نمود. تا اینکه این امر با تشکیل سازمانهای فضای سبز در شهرهای مختلف با اهداف ذیل که برخاسته از تعاریف مختلف فضای سبز شهری می باشد عمل گردید. امروزه تأثیر پوشش گیاهی در پالایش آلودگی ها بوسیله محققین زیادی ثابت شده است. به طور کلی اثرات پوشش گیاهی و فضای سبز نسبت به شرایط نوع متراکم مواد آلاینده، ترکیب و ساختمان فضای سبز، درجه مقاومت گونه های مختلف درختان و شرایط آب و هوای توپوگرافی منطقه تغییر می کند.

بررسی های انجام شده نشان داده است که فضای سبز به عرض 500 متر قادر است 70٪ از SO_2 و 67٪ از اکسیدهای ازت را در هوایی که از آن عبور داده شود کاهش دهد. همچنین در یک بررسی آزمایشگاهی بوسیله کامپیوتر مشخص شده که